

Concepția grafică: Arhid. lect. univ. dr. Bălan Bradu Nicolae
Corectură: pr. Motora Andrei
Coperta 1: monahul Varvar de la Mănăstirea Oașa

© Editura REÎNTREGIREA, 2024
Str. Mihai Viteazul, Nr. 16, Alba Iulia, jud. Alba, cod: 510010

Telefon: 0258 811 690
0258 818 188 – Centrala telefonică 118
Fax: 0258 812 797
Mobil: 0786 052 480
E-mail: comenzireintregirea@gmail.com
editurareintregirea@gmail.com

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

TEOFIL PĂRĂIAN, arhimandrit

Părintele Teofil cel din inima mea : interviuri realizate

de Părintele Sabin Vodă / carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte Irineu, Arhiepiscop al Alba Iuliei. -
București : Didactica Publishing House ; Alba Iulia :
Reintregirea, 2024

ISBN 978-606-048-722-7
ISBN 978-606-509-598-4

I, Vodă, Sabin

2

© Didactica Publishing House, 2024

Toate drepturile rezervate pentru limba română.

Nicio parte a acestei lucrări nu poate fi reprodușă sau stocată fără acordul editurii.

Editor: Florentina Ion

Didactica Publishing House

Bdul Splaiul Unirii nr. 16, Clădirea Muntenia Business Center,
etaj 5, 506, sector 4, București

Comenzi și informații:

telefon: +04 21 410.88.14; +04 21 410.88.10

email: office@edituradph.ro

www.edituradph.ro

Părintele Teofil

cel din inima mea

Interviuri realizate de Părintele Sabin Vodă

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului Părinte IRINEU,
Arhiepiscop al Alba Iuliei

București, 2024

Editura
REÎNTREGIREA

Alba Iulia, 2024

Cuprins**Prefață**

**PĂRINTELE TEOFIL – COMOARA CEA MARE
DIN INIMA NOASTRĂ • 7**

PĂRINTELE TEOFIL CEL DIN INIMA MEA

*Interviu cu Preasfințitul Părinte Sofian –
ucenic de chilie al Părintelui Teofil • 19*

PĂRINTELE TEOFIL TRĂIEȘTE PRIN NOI

*Interviu cu Părintele Matei Bilauca –
ucenic de chilie al Părintelui Teofil Părăian • 49*

CANDOAREA ȘI DELICATEȚEA PĂRINTELUI TEOFIL

*Interviu cu Părintele Mihail Bobârnat,
ucenic de chilie al Părintelui Teofil • 93*

UN IZVOR NESECAT ȘI UN MUNTE DE BUNĂTATE

Interviu cu Părintele Iustin Miron de la Mănăstirea Oașa • 121

**TINEREȚEA DUHOVNICEASCĂ A PĂRINTELUI
TEOFIL PĂRĂIAN**

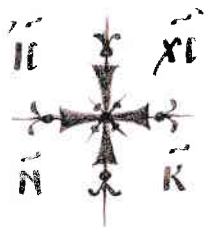
Interviu cu Părintele Pantelimon Șuşnea de la Schitul Găbud • 145

**O MĂRTURIE DESPRE HRISTOS CEL ÎNVIAT
DIN INIMA PĂRINTELUI TEOFIL**

Interviu cu Părintele Dionisie Ignat de la Mănăstirea Albac • 165

Postfață

**UN DECALOG AL VIEȚII DUHOVNICEȘTI
DUPĂ ÎNVĂȚĂTURA PĂRINTELUI TEOFIL PĂRĂIAN • 205**

PĂRINTELE TEOFIL CEL DIN INIMA MEA

Interviu cu **Preasfințitul Părinte Sofian** –
ucenic de chilie al Părintelui Teofil

Prima întâlnire cu Părintele Teofil

Preasfințite Părinte Sofian, mă bucur că v-am găsit bine și sănătos, aici la München, unde slujiți de ceva vreme. Am venit cu drag în Germania să prezint ultima carte a Părintelui Teofil¹ și profit de această ocazie pentru a realiza un dialog cu Preasfinția Voastră despre Părintele Teofil, dat fiind faptul că ați fost mai mulți ani ucenicul său de chilie. Aș vrea să ne dați o mărturie despre cum era Părintele în chilie, cum era în mănăstire și apoi cum era în ieșirile pe care le făcea, la conferințele duhovnicești la care l-ați însoțit de multe ori. Aș vrea însă să începem dialogul nostru de la întrebarea: cum ați aflat de Părintele Teofil și dacă vă aduceți aminte prima întâlnire cu el?

Fu am luat hotărârea să merg la mănăstire în timp ce eram în armată. Nu știam însă la care mănăstire și, după ce m-am întors acasă, mama mea, care ajunsese la Sâmbăta, m-a îndrumat să merg acolo; îl cunoscuse pe Părintele Teofil. Cu acest gând, am vorbit cu preotul din sat de la noi, Părintele Gheorghe Rățulea. Satul meu natal se numește Băcel, este undeva în județul Covasna, lângă Prejmer, între Brașov și Sfântu Gheorghe. Părintele Rățulea fusese co-

1. Arhim. Teofil Părăian, *Pași pe calea duhovnicească. Convorbiri realizate de Părintele Sabin Vodă*, Alba Iulia, Ed. Reîntregirea, 2010.

leg la facultate, la Teologie la Sibiu, cu Părintele Teofil, și când m-am dus să îi spun că aș vrea să merg la Sâmbăta, a subliniat că acolo este cineva care m-ar putea îndruma. Se referea la Părintele Teofil.

Deci, am plecat cu oarecare încredere de acasă, că mă duc la mănăstire la cineva care mă poate ajuta. Am mers la Sâmbăta de Sus la scurt timp după terminarea armatei. Am venit acasă în 12 februarie 1990, iar câteva zile mai târziu, în 17 februarie am plecat la Sâmbăta să văd dacă m-ar primi la mănăstire. Bineînțeles că m-am dus și la Părintele Teofil. L-am găsit în chilie la dânsul și erau și alți credincioși în hol. Locuia la stăreția veche atunci. Am intrat și i-am pomenit de gândul meu, că aș vrea să rămân la Sâmbăta, iar el mi-a spus: „Dragă, la noi e ca la Junimea, vine cine vrea, rămâne cine poate”. Mi s-a părut puțin aspru, puțin distant, parcă, atunci, la prima întâlnire, nu-mi amintesc ce am mai vorbit cu acest prim prilej. După aceea m-am întors acasă și am revenit la sfârșitul lunii februarie, în data de 27, definitiv, la Sâmbăta. Încet, încet l-am cunoscut mai bine pe Părintele Teofil, în viața de zi cu zi a mănăstirii.

Cum a ajuns ucenicul de chilie

Cum ați ajuns ucenicul de chilie al Părintelui Teofil?

După ce am mers la Sâmbăta, o femeie care făcea curățenie atunci la Părintele Teofil, doamna Marcu – ea era la bucatărie, la muncitori –, după câteva săptămâni, văzându-mă – eu fusesem rânduit de Părintele Stareț să ajut la bucatărie –, m-a întrebat dacă aș vrea să fac curat la Părintele în chilie, iar eu am primit lucrul acesta cu mare bucurie. Poate aș putea să adaug aici faptul că, având o soră nevăzătoare acasă, de care am avut grijă după puterile mele cât am stat acasă, m-am vă-

zut cumva trimis de Dumnezeu să fiu lângă Părintele Teofil, un alt nevăzător. Și, mai târziu, când am plecat de la Sâmbăta să vin în Germania, chiar el mi-a spus: „Să știi că lucrul acesta n-a fost chiar întâmplător”.

Deci, doamna Marcu m-a întrebat dacă aș vrea, iar eu am acceptat cu bucurie mare faptul acesta de a face curățenie la Părintele Teofil. L-am văzut ca pe o favoare din partea lui Dumnezeu și chiar din partea mănăstirii. Și așa am început să-i fac curat, să-i văd trebuințele, necesitățile pe care le avea, și ne-am apropiat tot mai mult.

La spovedit am început să merg de la început la Părintele, că era deja duhovnicul cel mai, să nu zic renumit, dar cumva cel mai căutat de credincioșii din afară. Era, la momentul respectiv, și Părintele Serafim, dar dânsul intrase într-o perioadă mai cu umbră, nu mai era așa conștient de ceea ce se întâmpla în jurul lui. Părintele Teofil era cel mai căutat de credincioși și am mers cu deplină încredere la dânsul, la spovedit.

Aș putea să amintesc acum un alt episod. Părintele din sat, știind că am dorit să dau la Teologie, mi-a spus că, dacă mă duc la mănăstire, să le spun să mă trimită la Teologie, la facultate. Când m-am dus la spovedit la Părintele, i-am spus lucrul acesta și el, bineînțeles, încă necunoscându-mă, crezând poate că sunt un traseist, mi-a spus: „Dragă, aici te trimitem noi când hotărâm noi!”. Și eu am zis: „Bine, Părinte, cum spuneți”. Eu nu mă dusesem cu gândul să fac neapărat Teologia, preotul din sat mă sfătuisese așa.

După vreo doi ani, îmi spune Părintele Teofil: „Dragă, tu trebuie să mergi la Teologie!”. Numai că eu nu prea aveam atunci timp să învăț, și îi spun: „Părinte, m-aș duce, dar nu am timp să învăț”. Iar el îmi răspunde: „Dragă, să faci studii teologice îți trebuie două lucruri: minte și timp! Degeaba ai

timp dacă n-ai minte și degeaba ai minte dacă n-ai timp!” Eu zic: „Bine, Părinte, așa este, dar de unde să iau timp?” Că minte consideram amândoi că așa avea, dar nu prea era timp. Însă s-a mai găsit și un pic de timp și am ajuns și la Teologie în cele din urmă.

Primirea numelui de Serafim

Ați amintit de Părintele Serafim Popescu, cel care i-a fost duhovnic Părintelui Teofil aproape patruzeci de ani. Cum s-a ajuns să primiți numele de Serafim la călugărie?

Am mers la mănăstire în 27 februarie 1990, iar la Crăciunul aceluiași an, Părintele Serafim a trecut la cele veșnice. La câteva luni, în 1991, Părintele Stareț a considerat că este bine să mă mut în chilia în care locuise Părintele Serafim la Stăreție, pentru că tot făceam curat la Părintele Teofil, și așa s-a extins aria în care trebuia să fac curățenie la aproximativ întreaga Stăreție. Pentru că locuiam acolo, în chilia Părintelui Serafim, nu știu cum a decis în cele din urmă Înaltpreasfințitul Mitropolit Serafim, care a fost la călugărie și care m-a călugărit, de fapt. Cred că acesta a fost unul din motivele principale, dar și dragostea Înaltpreasfințitului Serafim pentru Sfântul Serafim de Sarov. Toate acestea s-au adunat la un loc.

Câteva aspecte din viața Părintelui Teofil

Când s-a mutat obștea în noua incintă a mănăstirii?

În anul 1993, în august, mănăstirea a fost sfințită de Patriarhul ecumenic, iar mutarea a început înainte de august. O parte s-a mutat înainte, o parte după.

Și atunci ați rămas în continuare lângă Părintele?

Da, am rămas lângă Părintele, în sensul că m-am mutat împreună cu el, pentru că dânsul avea un loc în noua incintă, să fie aproape de credincioșii care îl căutau acolo, la biserică, și atunci m-am mutat împreună cu el într-un apartament. Practic, apartamentul avea două camere, într-una stătea Părintele, iar într-una stăteam eu.

Erau două chilii și un hol unde de multe ori îi primea pe credincioși. Cum era Părintele Teofil în chilie și câți ani ați stat cu el?

Cu întreruperile de rigoare, în care eu am fost și la studii, la Sibiu, după aceea în Elveția, am stat din 1991, când m-am mutat la Stăreția veche, până în 2002, când am plecat de la Mănăstire. Cum era Părintele Teofil în chilie? Aș prezenta mai multe aspecte, poate, care țin de personalitatea omului. Întâi, era foarte ordonat, așa zice, nu doar în ordinea lucrurilor din chilie, pe care trebuia să știe foarte bine unde le-a pus, poziția exactă, ca să le poată găsi, ci și în ordinea launtrică. Era un om al ordinii și de aceea și cerea ordine din partea celorlalți oameni care îi solicitau îndrumarea. În ce anume consta acest lucru? În faptul că avea un program de viață destul de bine conturat pe care îl respecta, avea principii de viață după care se ghida, avea un mod anume de a se purta. Deci, acesta ar fi primul aspect, ordinea.

După aceea, așa aminti dragostea de Dumnezeu, din care izvora dorul lui după citirea din *Noul Testament*, după dialog cu Dumnezeu, în rugăciune, și după citirea a diferite cărți cu conținut duhovnicesc, cu conținut de spiritualitate sau cultură în înțelesul larg. Cum spunea Părintele, s-a ajutat în viață de două lucruri: de credință și de cultură. În întreaga sa viață s-a folosit în continuare și a cultivat cultura, pentru că știți cum

spunea: „Cu credința e ca și cu cultura, dacă te ocupi de ea, o ai, dacă nu, o pierzi și pe aia pe care credeai că ai avut-o”. Deci, această dragoste de Dumnezeu, manifestată în cele ce am spus. De asemenea, pe lângă ordinea și seriozitatea în care Părintele trăia, avea și o oarecare copilărie, așa zice, un mod spontan și copilăresc de a se purta în unele împrejurări. De exemplu, poate vă aduceți aminte că avea acei clopoței la ușa și când ieșea să meargă la rugăciune dădea cu capul puțin în ei ca să sune. Sau avea ceasul deșteptător cu cocoș și se bucura când ceasul îi spunea ora exactă și tot felul de astfel de lucruri. El trăia bucuria și, un lucru foarte important, se bucura cu orice om. Chiar am amintit acum, de curând, faptul că și atunci când veneau, de exemplu, niște țigani să-l colinde, colinda cu ei. Era o femeie, Veta de la Viștișoara, și există chiar un videoclip pe internet în care Părintele colindă cu Veta niște colinde țărănești de acolo, din zonă. Colinda pentru bucuria întâlnirii și pentru bucuria de a spune o colindă. Deci, avea o relație foarte firească cu orice om care venea spre el.

Programul unei zile de mănăstire

Spuneți că era ordonat și că avea principii. Care era programul unei zile a Părintelui Teofil?

Părintele se trezea dimineața la orele 3:00-4:00 și, după programul de dimineață, își făcea pravila de rugăciune, care însemna cam o oră, își făcea rugăciunile de dimineață, citea la *Psaltire* și își făcea rânduiala de împărtășanie, pentru că se împărtășea în fiecare zi, și atunci când nu slujea. Slujea miercuri, vinerea, sâmbăta și duminica, iar în celelalte zile nu slujea, dar se împărtășea, pentru că Liturghie era zilnic, deci se împărtășea zilnic. Doar când exista o problemă, era

plecat undeva, atunci nu se împărtășea. Dar la mănăstire la Sâmbăta când era, programul lui zilnic implica atât pregătirea pentru Euharistie, cât și primirea Sfintei Împărtășanii.

Aceste rugăciuni le avea scrise în braille sau le știa pe de rost?

Rugăciunile de la împărtășanie și la *Psaltire* le avea scrise în braille și le citea în braille. Chiar dacă știa unii psalmi pe de rost sau și unele părți din rugăciunile de împărtășanie, le citea în braille, și l-am găsit de multe ori stând în genunchi și citind rugăciunile. Era modul lui de a se ruga, cu textul în față, pe masă. Stătea în genunchi în fața mesei și citea rugăciunile cu degetele în sistemul braille.

Deci dimineața, după ce termina cu rugăciunile, citea din *Noul Testament* și din diferite cărți, citea sau asculta, mai ales în ultima parte a vieții. Despre cărțile pe care le avea în braille, majoritatea acestora procurate din Germania și fiind, prin urmare, în limba germană, chiar spunea: „Dumnezeu vorbește cu mine în limba germană”. Pentru că *Biblia* o avea în germană; dar asculta și multe cărți pe care i le înregistrau prietenii sau cunoscuții. Și eu i-am înregistrat unele cărți pe casete. După ce termina programul acesta sau i se epuiza timpul, Părintele mergea la biserică. Poate că ar fi frumos să mai amintesc acel lucru pe care îl spunea, anume că, atunci când își făcea rugăciunile, dacă îi venea în minte o poezie, spre exemplu de Zorica Lațcu, i-o spunea lui Dumnezeu și zicea: „Doamne, așa că-i faină?”. Și se bucura să vorbească cu Dumnezeu, să-i spună bucuriile lui, să-i spună stările lui, să aibă un dialog adevărat cu Dumnezeu, să nu fie rugăciunea doar o simplă formalitate. Spun acest lucru și pentru cei care, chiar și la Părintele, veneau asupriți de faptul că au de recuperat pravila pe o sută de zile în urmă. Or, așa ceva nu e cazul să se facă, ci trebuie să stăm de

vorba cu Dumnezeu în rugăciune. Să nu ne punem problema că Dumnezeu acum stă să ne numere rugăciunile sau rânduiele de rugăciune pe care le-am făcut sau nu le-am făcut.

În pravila aceasta de dimineața intra și Rugăciunea lui Iisus?

Nu întotdeauna, depinde și de timpul pe care îl avea la dispoziție și de ceea ce pregătea, dar în cazul în care era disponibilitate în ceea ce privește timpul, intra și Rugăciunea lui Iisus. După aceea mergea la biserică. Erau două-trei ore de slujbă în biserică. Vara se începea la 6:00, iar iarna la 7:00. Acesta a rămas programul în ultima perioadă. După slujbă, dacă nu interveneau spovedanii, mergea la chilie. Gusta ceva dimineața, în general în timpurile mai recente nu mai era masă de dimineață. Când am mers eu la mănăstire, în 1990, atunci era masă și dimineața, deci mergeam la masă, iar Părintele, în general, era punctual. Mai lipsea seara, și mai ales pentru a asculta ceva la radio, ceva ce nu putea să asculte altcândva. De exemplu, venea la masă însoțit de Părintele Serafim Popescu, veneau amândoi, chiar dacă Părintele Serafim era mai bolnav sau mai neputincios, în programul mănăstirii era foarte bine integrat. Și îl chema Părintele Serafim pe Părintele Teofil: „Hai, vii la masă?”. „Nu!”. „Dar ce faci?”. „Rămân în chilie”. „Dar ce mănânci?”. „O piesă”. El stătea să asculte o piesă de teatru! Și renunța la masă pentru aceasta, și avea modul acesta cu umor de a prezenta lucrurile.

Știu că mai târziu, când a început să se recepționeze Radio Trinitas la Sâmbăta – o vreme s-a auzit și Radio Reîntregirea –, mai stătea și asculta emisiuni înregistrate, unele chiar cu Sfinția Sa.

Da, cum își asculta și predicile, pentru a se verifica și pentru a se bucura pentru unele gânduri pe care i le-a adus Dumnezeu în minte atunci când a predicat. Deci, după masa de dimineață sau gustarea de dimineață, își continua citirea la chilie. Era un moment când, dacă eram disponibili noi, cei din jur, îi citeam și corespondența, dacă nu, făceam asta după slujba de seară, nu chiar în fiecare zi, ci la câteva zile, pentru că se adunau scrisori și trebuia ca cineva să i le citească.

Părintele răspundea la corespondență?

Da, a întreținut o corespondență, când erau lucruri serioase, răspundea. Dacă considera că n-ar fi necesar, în astfel de cazuri nu mai răspundea. De exemplu, existau și oameni mai bolnavi psihic, să zicem, care îi scriau. Îmi aduc aminte că, la un moment dat, a primit o scrisoare de la o femeie care i-a spus că a visat moartea și cum era moartea și Părintele zice: „Uite, dacă femeia asta ar fi fost nemțoaică, ar fi visat un bărbat, pentru că în limba germană cuvântul moarte este de genul masculin!”. La cazuri din acestea nu mai răspundea, dar unde erau lucruri serioase se străduia să răspundă. Și răspundea bătând scrisorile la mașină, acesta era iarăși un lucru pe care îl făcea în timpul dimineții.

La masa de prânz venea, în general, întotdeauna, și după masă avea un program de odihnă de o oră-două, în general între 14:00 și 16:00, în caz că nu existau alte urgențe. El era întotdeauna la dispoziția credincioșilor, chiar în anumite momente din timpul slujbei, dar în afara Liturghiei. La Liturghie, dacă era cazul, spovedea doar în prima parte, până la Heruvic, în timpul Heruvicului venea întotdeauna în biserică pentru a participa la restul Liturghiei și întrerupea orice activitate. Poate e bine să spun un lucru care m-a marcat și mi-a fost exemplu pentru toată viața. Părintele insista mult ca slujba să

fie ținută la înălțimea ei și, ca în timpul slujbei să nu facem orice ne vine nouă în minte atunci, ci să facem doar slujba, să avem conștiința că stăm înaintea lui Dumnezeu. Și insista de exemplu, ca pomelnicile care veneau de la credincioși, să le pomenim în timpul Utreniei, seara, sau în timpul Ceasurilor și al acatistului, dimineața, dar când începe Liturghia să fim cu toții atenți la Liturghie și să trăim Liturghia.

Și un alt lucru care m-a marcat, îl spun acum. Era într-o duminică, și un credincios, eram chiar la început, mi-a dat un pomelnic să i-l duc Părintelui Teofil. Și eu, cu cea mai bună intenție – bineînțeles că nu-l putea citi atunci, trebuia să i-l dicteze cineva acasă, să și-l transcrie, dar nu știam lucrurile acestea –, m-am dus să i-l dau. Părintele a ridicat capul, așa, dându-l pe spate, cum făcea când existau lucruri care îl impresionau profund, și mi-a spus: „**Dragă, așa ceva să nu mai faci niciodată! După ce a început Liturghia, să nu mai vii cu de-astea la mine!**”. Am luat aminte și m-am străduit și eu în continuare să fiu prezent la Liturghie, doar pentru Liturghie și să transmit acest lucru și altora.

După pauza de odihnă, își relua iarăși citirea sau scrisul, putea să scrie articole sau tot felul de alte lucruri, până la slujba de seară. După slujba de seară, era din nou masa, și după masă Părintele fie răspundea la scrisori, fie scria articole, citea sau asculta unele emisiuni religioase. Uneori își asculta predicile sau se mai ducea pentru anumiți credincioși, dacă erau solicitări, după care se culca, relativ devreme, în jurul orei 22:00, pentru a începe a doua zi programul.

Chilia Părintelui Teofil

Preasfinția Voastră, cum arăta chilia Părintelui Teofil și ce avea Părintele în chilie?

La Părintele Teofil era relativ simplu, așa zice. Era masa de lucru, patul, două dulapuri albe pentru haine și pentru alte diferite lucruri. Avea, era o caracteristică a Părintelui, un spălător cu un lighean pe care l-a păstrat după ce ne-am mutat în incinta nouă, unde era aproape chiuvea. Prefera să-l aibă și pentru diferite lucruri pe care le primea, câte ceva de mâncare, ca să poată să spele în chilie la el mai ușor, se învățase așa. În dreptul patului, avea două icoane mari de lemn, vechi, probabil din secolul al XIX-lea, și un raft plin cu cărți în braiile. Avea și alte cărți, normale, pentru văzători, pe care i le citeau alții.

Cu timpul s-au făcut rafturi și în holul de la intrare, pentru că deja avea Părintele multe cărți de-ale Sfinției Sale.

Și s-au adunat multe casete, asta și în chilie și pe hol, cred că este omul cu cele mai multe casete din câți am cunoscut, n-am mai văzut la nimeni să aibă atât de multe. Practic, tot ce vorbea dânsul, conferințe sau dialoguri duhovnicești, înregistra. Și atunci, din anii '80 și până în 2009 s-au strâns sute sau poate mii de casete, nu știu exact.

În ultima vreme, Părintele avea deja un aparat digital și chiar și un mp3 player, era cumva la curent cu tehnica.

Da, da! Cred că pe acestea era un pic mai greu să le mânuiască, nu-mi dau seama cum proceda, eu eram deja plecat în acea perioadă. Cât am fost eu la mănăstire, era doar cu un casetofon cu casete normale și apoi cu niște casete mai mici, care apăruseră chiar atunci.

Da, într-adevăr, era impresionant Părintele la conferințe, când își scotea reportofonul. Când auzea acel clic pe care îl făcea ca-

seta când se termina, se oprea din cuvântare, întorcea caseta și apoi aștepta un moment sau relua din ceea ce spusese, ca să prindă toată conferința.

Sau când cineva punea o întrebare și o punea pe un ton mai încet, spunea: „Dragă, zi mai tare, să te audă și casetofonul!”.

Cărțile preferate

Ce cărți îi erau mai la suflet Părintelui Teofil?

Cel mai la suflet i-a fost, desigur, *Noul Testament*, din care citea zilnic. La suflet i-a fost, de asemenea, *Psaltirea*, din care citea iarăși aproape zilnic. Spunea cu regret că au trecut anii de demult în care mergeai la un părinte la chilie, îl găseai, dacă era preot, cu epitrahilul la gât, dacă era monah, în genunchi, citind la *Psaltire*. În vremea aceasta din urmă, călugării nu mai sunt așa rugători. Își fac pravila și după aceea consideră că e destul. În vremurile dinainte, pe care le-a prins Părintele, la mănăstire, părinții se rugau de câte ori prindeau un moment liber, pentru că nu era atâta împrăștiere câtă este acum.

Părintele aprecia mult cartea *Urmarea lui Hristos*, de Toma de Kempis, din care iarăși citea regulat. În rest, citea din *Pateric*, asculta *Filocaliile* pe care le avea înregistrate și din care a și vorbit atât de mult.

Avea și anumite volume preferate din cele douăsprezece Filocalii?

Volumul 4, volumul 9, *Scara Sfântului Ioan Scărarul*, și volumul 11, pe care le și recomanda oamenilor să le citească, pentru că se ocupă de chestiuni mai practice, pe când în celelalte

lucrurile sunt prezentate mai teoretic și sunt mai greu de reținut sau poate chiar mai greu de înțeles uneori. Pot să spun din experiența mea că m-am dus la mănăstire și, învățat cu stilul acesta practic al Părintelui de a se raporta la Dumnezeu, nu de a face teorii, am fost cu totul surprins când, în anul I la Teologie, mi s-a vorbit imediat despre Evagrie Ponticul, despre Macarie Egipteanul și despre teorii referitoare la vederea lui Dumnezeu. Eu am rămas foarte mirat, pentru că în mănăstire vedem oameni care îl caută pe Dumnezeu și care nu vorbesc de așa lucruri înalte. La Teologie, chiar dacă și acolo oamenii îl caută pe Dumnezeu, studenții erau puțin mai în duhul lumii decât cei din mănăstire, și vorbeau despre lucruri așa înalte fără să se preocupe de ele, iar acest lucru un pic m-a derutat.

Rugăciuni în braille și cum era Părintele Teofil la slujbe

Preasfinția Voastră, ce rugăciuni avea Părintele în braille? Ați amintit de Psaltire, avea și alte rugăciuni sau slujbe în limbajul braille?

În limbajul braille avea rugăciunile de seară și de dimineață, nu știu dacă avea întregul *Ceaslov*, cred că aceste rugăciuni le-a învățat de pe benzi, mă refer la Ceasuri. După aceea și alte rugăciuni din slujbă le-a învățat după înregistrări. Pentru că, în braille, Părintele avea mai mult literatură sau scrieri în limba germană. Iar cărțile de cult nu erau traduse în germană, nici măcar ca și cărți obișnuite.

Cum era Părintele Teofil la slujbe? Știi și eu, când veneam pe la Sâmbăta, că era foarte punctual. Dar cum participa la rugăciune?

Da, așa zice că era punctual în tot ce făcea, implicit la slujbe. Iar la slujbe era foarte serios. Cine și-l amintește, știe că stătea așa, puțin încrunțat, și spunea rugăciunile, pentru că se concentra să își amintească textul, câteodată. Dar avea o seriozitate, pentru că avea conștiința că, în slujbă, stă în fața lui Dumnezeu. Și participa prin faptul că spunea unele rugăciuni pe care le învățase pe de rost, prin faptul că le cânta, asta mai ales în prima parte a vieții. Prin anii '93, s-a început, la Sâmbăta, introducerea muzicii psaltice. Părintele știa să cânte pe modelul cunțan, și cu această tendință, cumva, muzica cunțană a fost restricționată. Părintele s-a supus acestei rânduieli din mănăstire, deși îi plăcea foarte mult să cânte în cunțană; în psaltică nu mai putea să învețe la vârsta sa. Cânta cu multă bucurie, se revărsa când cânta o cântare, și avea unele preferate. De exemplu, una dintre stihirile din al doilea rând de sedelne, de la glasul V: „Doamne, după învierea Ta cea de trei zile, Petru a zis către Tine: «Femeile au luat îndrăzneală, iar eu m-am temut. Tâlharul, Dumnezeu te-a cuvântat, iar eu m-am lepădat de Tine!»” Îi plăcea atât de mult să cânte stihira aceasta sau alte stihiri, sau din cântările Învierii. Sau spunea icosul Învierii: „Pe Soarele cel mai înaintate de soare, întâmpinatu-L-au ca pe o zi, către dimineață, femeile mironosițe!”. Le spunea cu atâta bucurie, trăia din plin rugăciunile acestea.

Știa tropare, tropare de obște...

Știa foarte multe texte de slujbă: tropare, condace la sfinți, la praznice împărătești, la multe alte sărbători. Îmi amintesc ceva frumos. Când nu existau cântăreți la biserică și Părintele nu știa un anumit text care trebuia cântat, cineva îi șoptea la ureche textul, iar el cânta după șoptele pe care le primea în ureche. Și eu am făcut acest lucru de multe ori, îi șopteam textul la ureche.

Deci, cel care șoptea era canonarhul din muzica psaltică...

Exact! Canonarhul acest rol îl avea la început. Călugării nu știau să citească, iar el le spunea textul, iar ei îl cântau. La fel făceam și cu Părintele Teofil și se puneau problema dacă este bine să citești textul mai fără intonație sau să-l citești cu intonație. Mie îmi plăcea cumva să citesc frumos și l-am întrebat pe Părintele... Era atunci un caz de înmormântare, un călugăr trecuse la cele veșnice și era pus în biserică pentru privegherea care se face înainte de înmormântare. Și Părintele a zis: „Dragă, să ascuți cum o să citesc eu la Psaltire!”. Și atunci s-a revărsat într-o citire la *Psaltire* în care folosea toată intonația pe care putea să o folosească și citea ca și cum stătea de vorbă cu Dumnezeu! Foarte, foarte frumos, având grijă la intonație, pentru că, în slujbe, fiind și slujbele lungi, de multe ori se citește așa, un pic cursiv, fără să se aibă prea mare grijă la o anumită intonație.

Oricum, știu că Părintelui îi plăcea ca slujbele să fie citite clar, să se cânte clar, să se înțeleagă textul slujbei.

Da, pentru ca omul să rămână cu ceva din slujbă, să se poată bucura de comorile ortodoxiei, cum le numea, existente în slujbă, să-și îmbogățească mintea cu gânduri din gândurile lui Dumnezeu, cum spunea. La mănăstire, la noi, era foarte supărat când cineva nu citea destul de tare și de clar, intervenea imediat. Eram odată la o mănăstire de maici, și Părintele zice: „No, uite ce fac aici la strană, numai «aaaaa» se aude, nu înțelegi nimica. De ce nu citesc oare cum trebuie?”

Cum reacționa Părintele, de exemplu în mănăstire, cum intervenea?

La mănăstire, la noi, zicea imediat: „Dragă, zi mai tare!”. Îi spunea chiar dacă era în cealaltă strană, destul de dur într-un fel, pentru că celălalt se putea să nu primească foarte cu bucurie acest lucru. Dar Părintele spunea despre el însuși că nu este un om comod, deși se spune că a fost un om al bucuriei. Și într-adevăr așa au stat lucrurile, dar a fost și un om al seriozității, al lucrului făcut corect, cum spunea că l-a învățat tatăl său: **„Dragă, când faci un lucru, să-l faci așa să nu mai trebuiască să lucreze cineva după tine!”**. Și atunci pretindea asta și din partea celorlalți, și când vedea că undeva nu se lucrează corect, intervenea și cerea să se facă lucrul așa cum trebuie.

La Liturghie

Cum era Părintele Teofil la Liturghie, cum se pregătea, cum făcea pomenirile la proscomidie?

Pregătirea pentru Liturghie începea la chilie, prin citirea canonului. Dacă se întâmpla să nu îl poată citi pe tot, pentru că era într-o misiune tot cu caracter duhovnicesc, nu-și făcea probleme că nu a apucat să-l citească în întregime, pentru că știa că se află tot în slujba lui Dumnezeu. În cadrul Utreniei, după aceea, la proscomidie, Părintele pomenea tot timpul, fiind ajutat de un preot slujitor, numele celor care îi cereau să îi pomenească, iar un preot, altul, care vedea, scotea părțile, miridele pentru vii și pentru morți, pentru cei pe care îi pomenea Părintele Teofil. La Liturghie, cei din jur erau avizați să-l ajute, mai ales când nu era la mănăstire, unde cunoștea foarte bine biserica. Iar când slujea împreună cu cineva, nu trebuia să mai fie ajutat practic deloc, pentru că se descurca. Doar atunci când slujea în sobor trebuia condus pe după Sfânta Masă, ca să îi fie mai ușor, dar s-ar fi putut descurca și singur, însă ne bucuram și noi să îl ajutăm, cum se bucurau

toți cei care îi erau aproape să-i poată fi de ajutor. Practic, el putea să slujească cu un preot în mănăstire, fără alt sprijin. Când mergea undeva unde nu cunoștea biserica, atunci trebuia cineva să-l conducă, mai ales la vohodul mic și vohodul mare, sau când sunt alte mișcări care implică deplasarea în altar sau în biserică.

Pe lângă seriozitatea pe care o avea Părintele la slujbă, el se bucura de slujbă, se bucura de întâlnirea cu Domnul Hristos și, mai ales în ultima parte a vieții, încerca să transmită această bucurie și celor care erau în biserică. Mă bucuram și eu, și am încercat să învăț din asta. Mă bucuram foarte mult când ne spunea cu acel zâmbet pe buze: „Pace tuturor!”. Atâta era de frumos și dătător de nădejde acel „Pace tuturor!”, era cu adevărat o urare, o dăruire de pace către ceilalți, nu era o simplă formulă de rugăciune, de ritual, ci toată slujba o considera un dialog cu Dumnezeu făcut ca să fie ajutați toți cei din biserică să aibă același dialog cu Dumnezeu. De aceea, insista ca slujba să fie făcută la înălțimea slujbei, acesta era un gând important al Părintelui, să nu coborâm lucrurile lui Dumnezeu la nivelul omului. Slujba s-o ținem ca pe un lucru al lui Dumnezeu, nu al nostru, și să nu împietăm slujba cu neputințele sau cu mizeriile noastre omenești. Dacă, de exemplu, doi părinți aveau ceva unul cu celălalt și ar fi vrut să-și rezolve conturile în timpul slujbei, Părintele insista pe faptul că aceasta nu se face în timpul slujbei, ci, eventual, după. Dacă au ceva să își spună, să rezolve problema după aceea. Dar în timpul slujbei să se poarte ca în fața lui Dumnezeu, pentru că slujba nu e a noastră, slujba e a lui Dumnezeu.

Cum era Părintele în acel moment important din Liturghie, sărutarea păcii?